

روزی روزگاری سفال فیروزه فام تبریز/ تشکیل انجمن دوستداران سفال

سفال تبریز با آن لعاب فیروزه ای رنگ خود که مانند برجسیبی همیشگی بر پیشانی این سفال حک شده، همواره به عنوان یکی از بهترین نوع سفال در میان کشورهای مختلف جهان شهرت داشته است.

خبرگزاری مهر: سفال تبریز با آن لعاب فیروزه ای رنگ خود که مانند برجسیبی همیشگی بر پیشانی این سفال حک شده، همواره به عنوان یکی از بهترین نوع سفال در میان کشورهای مختلف جهان شهرت داشته است. به گزارش خبرنگار مهر، سفالگری با خاک سفید بومی منطقه آذربایجان و با پیشینه سفالگری در زنوز پیوندی تنگاتنگ دارد. حدود 60 سال پیش بود که استادان ««مرحوم عباس» و ««احمد قابچی» از شهر زنوز به تبریز آمدند و با تاسیس کارگاه سفالگری در کارگاهی در محله ««سرخاب» تبریز این روش تولید را آغاز کرده و به سفالگری مشغول شدند.

ولی روند تولید و شرایط بازار برای آنها در این چند دهه با فراز و نشیب هایی همراه بود بطوری که متأسفانه در دهه های اخیر با کم شدن مخاطب و عدم حضور هنرجویان جوان، محو کامل این چرخه تولید قابل پیش بینی بود.

هر چند سفالگری بومی منطقه در 6 دهه گذشته فراز و فرودهایی داشت ولی در سال 1373 بود که استاد ««فریده تطهیری مقدم» (پژوهشگر، نقاش، سفالگر و مینیاتوربست) با بهره مندی از پیشینه غنی هنر ایران، از این بدنه های سفالی به عنوان بوم نقاشی قابل کاربرد و نقش آفرینی بر این بوم خاکی استفاده کرد و به نوعی هنر صنعت سفالگری رو بار دیگر رونق بخشید.

پس از آن بود که با توجهی جدی به هنر سفالگری به عنوان هنری بومی و سنتی، در سال 1384 خانه علوی تبریز که متعلق به دوره قاجار بود مرمت شد و به نام ««موزه زنده سفال تبریز» گشایش یافت.

تولد انجمن دوستداران سفال

مدیرعامل انجمن دوستداران سفال آذربایجان شرقی با تاکید بر اینکه اگر بخواهیم یک تولید بومی همچنان تداوم داشته باشد باید فضایی ثابت برای پرداخت و پژوهش در مورد آن داشته باشیم، می گوید: نخستین کلاس های آموزش سفالگری در تبریز سال 1375 و با حضور 5 هنرجو برپا شد و تا سال 1381 این آموزش ها ادامه یافت که همین آموزش ها باعث شد به فکر راه اندازی یک مجموعه برای سفال باشیم تا هنرجویان پراکنده نشوند و همین موضوع منجر به تشکیل انجمن شد.

شهناز اکبری ادامه می دهد: هم اکنون این انجمن 50 تا 60 عضو دارد و بطور میانگین سالانه 100 هنرجو در زمینه سفالگری در خانه سفال تبریز آموزش می بینند.

وی می افزاید: سفالگری امروز هنری است که از آن برای کارآفرینی و اشتغالزایی هم می توان استفاده کرد؛ برای مثال هم اکنون بسیاری از اعضای انجمن خود اقدام به راه اندازی کارگاه های شخص کرده اند که همین به می تواند به عنوان منبعی برای کسب درآمد مطرح باشد.

اکبری در پاسخ به اینکه دلیل جذابیت هنر سفالگری و کشش زیاد هنرجویان به سمت یادگیری این هنر در چیست، می گوید: ذات و سرشت وجودی انسان با خاک ارتباطی مستقیم دارد، از همین رو کار با گل و خاک برای بیشتر انسان ها آرامش بخش است.

خاک سفید معجزه می کند

این بانوی هنرمند تبریزی با بیان عمده بخش های موزه سفال تبریز می گوید: نمایشگاه دائمی از آثار هنرمندان سفالگر استان، فروشگاه دائمی برای عرضه آثار هنرمندان سفالگر، کلاس های آموزشی و ارائه مراحل مختلف کار سفالگری با خاک سفید به روش سنتی از عمده فعالیت های این موزه است.

مدیرعامل انجمن دوستداران سفال آذربایجان شرقی همچنین از ویژگی خاص سفال تبریز نسبت به سایر سفال های دنیا سخن گفته و ادامه می دهد: خاک سفید که در آذربایجان با استفاده از آن کار سفالگری انجام می شود، در میان دیگر خاکها از ارزش بالایی برخوردار است و قیمت تمام شده گل سفید به دلیل تهیه آن به روش سنتی برای هنرمندان زیاد است .

ویژگی خاصی که برای سفال تبریز بیان می شود و شهرت جهانی دارد، لعاب فیروزه ای آن است که در هیچ جای دیگری مشابه آن را نمی توان یافت؛ چرا که روی این خاک سفید رنگ فیروزه ای دیده می شود.

وی با تاکید بر اصالت و تاریخچه ارزشمند هنر سفالگری در استان، می گوید: سفال هنری گره خورده با فرهنگ و تاریخ مردمان آذربایجان است که شیوه معیشت و علاقه مردمان گذشته این منطقه را به خوبی نمایش می دهد.

اکبری یادآور می شود: کشورهایی مثل انگلستان و همسایگانش از بهترین مشتریان سفال فیروزه‌ای آذربایجان هستند، به همین علت می توان با ساماندهی هنرمندان و طراحی برنامه ای ویژه برای صادرات، این هنر ناب و بومی را به دنیا معرفی کرد.

غبار فراموشی بر آثار سفالگران

مدیرعامل انجمن دوستداران سفال استان از اقداماتی که می توان برای عرضه مناسب این هنر بومی به بازارهای جهانی انجام داد سخن می گوید و معتقد است با پشتیبانی ارگان های کشوری، بازاریابی و بسته بندی مناسب آثار هنری صنایع دستی می توان به رویای عرضه مناسب تحقق بخشید چرا که سفال تبریز کیفیت حضور در بازارهای جهانی را دارد و فقط کافی است کمی روی آن کار شود.

اکبری ادامه می دهد: اکنون سفال آذربایجان در شهرهای مختلف ایران شناخته شده است و فروش خوبی دارد. این فروش به ویژه در شهری مثل تهران وضع مناسب تری دارد چرا که در پایتخت تقاضا برای خرید بیشتر است و به همین دلیل عرضه هم افزایش پیدا می کند. گالری ها و مغازه های تهران از فرصت نمایش و فروش این آثار بهترین بهره را می برند؛ در حالی که در تبریز این امکان مهیا نیست و آثار سفالگران در گوشه خانه و کارگاه انباشته می شود.

این هنرمند تبریزی ادامه می دهد: سفالگری یکی از بخش های ویژه میراث فرهنگی منطقه است و این هنر پتانسیل ورود به بازار جهانی را دارد ولی برای دستیابی به این مهم نیازمند حمایت بیش از پیش مدیران است تا با معرفی این هنر و برقراری ارتباط بین هنرمند و مخاطب، گام موثری برای معرفی و فروش آثار برداشته شود.

اکبری می افزاید: هنرمندان ایرانی و تبریزی با حمایت سازمان های مرتبط می توانند همسو با فرهنگ سازی و نهادینه کردن جایگاه هنر در زندگی و اقتصاد به چنین جایگاهی برسند و حتی روزی از طریق هنر امرار معاش کنند.

مدیرعامل انجمن دوستداران سفال استان می گوید: با تغییرات شیوه زندگی و مدرنیته شدن آن، هنر سفالگری کاربرد خود را تا حد وسیعی از دست داده و اکنون جنبه هنری و تزئینی آن مورد توجه است که خوشبختانه این جنبه هنری در سال های اخیر روند رو به رشدی داشته است. نهادهای مرتبط فرهنگی باید تعریفی برای خریدن آثار دست ساز هنرمندان داشته باشند و حتی بودجه ای برای این امر اختصاص دهند تا آثار هنرمندان به جوامع دیگر هم ورود و فرصت حضور پیدا کند و این گونه است که می توان برای سفال بومی منطقه ویتربینی مناسب تهیه کرد.

صحبت از دغدغه های هنرمندان در روزگاری که مشکلات اقتصادی در جامعه رخنه کرده، نرخها در بی ثباتی بسر می برند و غم نان گریبان بسیاری را گرفته است، شاید کمی شبیه به شوخی به نظر برسد و اهمیتش چندان احساس نشود، ولی در تب و تاب تمام این روزمرگی ها نباید فراموش کنیم که هنوز هم هنرمندان بسیاری در استان ما از راه همین هنرها ارتزاق می کنند.

اکبری با تأیید این موضوع یادآور می شود: منصفانه تر که نگاه کنیم اکنون قدرت خرید مردم کاهش یافته است و آنها دغدغه های بیشتری در زندگی دارند که باعث می شود جایی برای پرداخت به وسایل هنری در سبد خرید خود نداشته باشند ولی با معرفی بهینه و بازاریابی مناسب می توان جایگاه خوبی برای آثار هنری ایجاد کرد چرا که حداقل هنر سفالگری تبریز امروز به اندازه ای پیشرفت های چشمگیر داشته که امکان معرفی و پرداخت بیشتر بر روی آن فراهم شده است.

امروز دوام هنر بومی تنها در صورتی امکانپذیر است که بر انسان هم عصر خود تاثیر بگذارد. هنرمند بومی با شناخت عمیق از فرهنگ سرزمینش، پیام رسان و داستان سرای این فرهنگ است و موزه های زنده با هدف تداوم حیات فرهنگی هنرهای بومی هر منطقه، سهم مهمی از این بستر سازی ها دارند.

با توجه به آنچه گفته شد، در زمانی که بسیاری از هنرهای اصیل و بومی منطقه از بین رفته و رو به فراموشی است باید خوشحال بود که در این آشفته بازار مکانی برای حفظ اصالت و ترویج سفال فیروزه ای فام آذربایجان ساخته شده است؛ ولی کاش روزی رسد که این هنر پا از مرز این سرزمین فراتر گذارد و به صورت کالایی صادراتی و با حجم انبوه به کشورهای دیگر نیز صادر شود تا مخاطبان بیشتری لذت دیدن هنر هنرمندان تبریزی را تجربه کنند.

.....
گزارش : سحر فکردار
عکس از: حمیده شفیعی ها